

**CONVOCATÒRIA PER AL DESENVOLUPAMENT D'EXPERIÈNCIES
D'INNOVACIÓ EDUCATIVA EN EL CONTEXT DE LA
CONVERGÈNCIA EUROPEA (IE-CE) PER AL CURS 2003-2004.**

OFICINA DE CONVERGÈNCIA EUROPEA
VICERECTORAT D'ESTUDIS I ORGANITZACIÓ ACADÈMICA

FEBRER DE 2003.

**1. LA CONVERGÈNCIA EUROPEA I L'ESPAI EUROPEU D'EDUCACIÓ
SUPERIOR.**

Les iniciatives i experiències centrades en la mobilitat i la convergència en l'educació superior europea han estat abundants els últims anys: el *Suplement Europeu al Títol* (Lisboa 1977), els programes *Erasmus* (1987), el programa pilot *European Credit Transfer System* (1989), que s'amplia als països de l'*European Free Trade Association* el 1992, els programes *Sòcrates I i II*, *Leonardo da Vinci*, *Youth programes*, *Tempus*, *Lingua*, *Minerva*, *Euridice*, etc.

No obstant això, és el 1998, per iniciativa de quatre ministres d'educació (França, Alemanya, Itàlia i Regne Unit), quan es parla decididament de “*promoure la convergència entre els sistemes nacionals d'educació superior*”, (declaració de La Sorbona). S'inicia així un procés imparable cap a la creació del denominat *espai europeu d'educació superior*. El 1999 es produeix a Bolonya una declaració conjunta dels ministres europeus d'ensenyament, que subscriuen 29 estats (UE, països de l'Est...). La successió de declaracions en diverses conferències i cimeres europees (Salamanca i Praga, 2001; Barcelona 2002...) han anat incrementant la idea d'aconseguir una *harmonització* d'aquest espai europeu que quede conclosa abans de l'any 2010, encara que també es parla de tancar-lo l'any 2006. En qualsevol cas s'espera que Berlín (2003) siga una empena definitiva d'aquest moviment de convergència (<http://www.bologna-berlin2003.de>).

Però en aquesta trajectòria hi ha dos elements que desitgem destacar: el *protagonisme* de les universitats i el terme “*harmonització*” (*harmoniser, tuning*). Són dos components que

conflueixen en un mateix sentit de respecte de les característiques diverses de cada país i sistema educatiu i que afavorisquen una reforma transparent aliena a imposicions normatives no experimentades prèviament. Aquestes peculiaritats s'han ressaltat àmpliament en diversos fòrums europeus.

Així, quant al *protagonisme* i el paper de les universitats es ressalta el caràcter obert i flexible amb el qual s'han anat incorporant aquestes en experiències de convergència. La UE no té competències en educació. Ha estat la iniciativa d'alguns ministres, de grups d'universitats, etc, la que ha forçat aquesta col·laboració per trobar punts de referència comuns en els seus estudis i disciplines, per desenvolupar una estructura curricular transparent des d'una perspectiva universitària sobre la base d'una diversitat i autonomia. Alhora, conscients d'aquest repte, els diversos legisladors han anat apuntant algun paràgraf que recull la necessitat d'una convergència europea en educació sense aprofundir molt més, probablement a l'espera del desenvolupament d'esdeveniments, experiències i les iniciatives que estan desenvolupant les universitats.

Quant al segon terme, *harmonització*, sempre se n'ha fugit d'altres que pogueren significar “homogeneïtzar”, “unificar”, “uniformitzar”, “prescriure conjunts rígids de disciplines o de temàtiques”, “entorpir la rica diversitat europea en educació” o “atemptar contra l'autonomia local o nacional”. Tot al contrari, s'ha pretès acostar estructures, buscar una comparabilitat i transparència entre els estudis, intercanviar informació, localitzar vincles, etc. No es tracta d'innovar partint de zero, sinó de millorar els sistemes existents en sintonia amb la resta d'Europa.

Bàsicament, la trajectòria d'aquest moviment de convergència prova l'absència d'imposicions normatives rígides i invita a una participació de totes les universitats en aquest procés de reflexió, de desenvolupament d'experiències, etc., a fi d'anar acomodant els nostres estudis a criteris consensuats de convergència europea i no quedar-se exclòs de la realitat que se'ns acosta. Aquest és un dels objectius primordials que ha motivat la present convocatòria: promoure en la nostra universitat una cultura oberta a l'*espai europeu d'educació superior*. No podem considerar els nostres estudis, matèries o experiències d'aprenentatge d'esquena al nostre context geogràfic i cultural, i encara més quan aquests criteris únicament parlen de comparabilitat, transparència, flexibilitat, ocupabilitat, competitivitat internacional del sistema europeu, establiment d'un sistema europeu de crèdits reconoscible per tots, promoció de la mobilitat, col·laboració i qualitat (punts fonamentals de la declaració de Bolonya).

2. CONTEXT NORMATIU.

Hi ha indicis en la recent legislació i desenvolupament normatiu que recullen d'alguna

manera la convergència europea. Són apunts flexibles que inviten a una reforma de l'estructura de les titulacions i dels sistemes educatius en general.

La recent *Llei orgànica de qualitat de l'educació*, en l'apartat d'exposició de motius, fa la següent anotació: “la plena integració d'Espanya en el context europeu comporta una major obertura i exigeix un major grau d'homologació i flexibilitat del sistema educatiu...”. És el motiu que justifica el desenvolupament de competències adaptables a les exigències del nou espai educatiu europeu. No obstant això, no concreta molt més en unes altres especificacions.

La nova *Llei orgànica d'universitats* atorga al govern la capacitat i l'obligació de desenvolupar els diversos aspectes que porten a la integració del nostre sistema en allò que es preveu en els processos de convergència europea. Així, en el títol XIII estableix el següent:

Article 88, 1.

A fi de promoure la més àmplia mobilitat d'estudiants i titulats espanyols en l'espai europeu d'ensenyament superior, el Govern, amb l'informe previ del Consell de Coordinació Universitària, adoptarà les mesures que assegurin que els títols oficials expedits per les universitats espanyoles s'acompanyen d'aquells elements d'informació que garantiscin la transparència sobre el nivell i continguts dels ensenyaments certificats pels títols esmentats.

Article 88, 2.

Així mateix, el Govern, amb l'informe previ del Consell de Coordinació Universitària, establirà les normes necessàries perquè la unitat de mesura de l'haver acadèmic corresponent a l'aprovació de cada una de les matèries que integren els plans d'estudi dels diversos ensenyaments que donen títols de caràcter oficial i vàlides a tot el territori nacional, siga el crèdit europeu o qualsevol altra unitat que s'adopti en l'espai europeu d'ensenyament superior, i perquè les universitats acompanyen els títols oficials que expedisquen, en desenvolupament d'allò que disposa l'article 34 de la present llei, el suplement europeu al títol.

Pel que fa als estudis de doctorat el decret de *Menció de qualitat* pretén fomentar, entre altres coses no declarades, la mobilitat d'estudiants i professors.

Així mateix, recentment el Ministeri d'Educació, Cultura i Esport ha presentat el document marc *La integració del sistema universitari espanyol en l'espai europeu d'ensenyament superior* (http://sestud.uv.es/v/inicio_b.asp?tema=44&nivel=44) en el qual es declara compromès amb els objectius propugnats per les declaracions de la Sorbona, Bolonya i Praga, d'harmonització dels sistemes d'educació superior europeus, i es mostra convençut que aquest procés ha de dur-se a terme amb la màxima col·laboració de les pròpies institucions d'ensenyament superior així com amb el màxim respecte a la diversitat de cultures i a l'autonomia universitària. En aquest document s'avança que els pròxims dos

mesos s'enviaran al Consell de Coordinació Universitària els projectes de Reials Decrets relatius als crèdits europeus (ECTS), suplement europeu al títol i les directrius generals de les titulacions de grau i de postgrau.

Tot sembla indicar que ens trobem davant d'un incipient desenvolupament normatiu que tendeix a valorar la convergència europea dins del marc dels criteris de qualitat de les ofertes educatives. En qualsevol cas, també caldrà valorar les iniciatives d'algunes comunitats autònomes (Madrid, Galícia...) i dotar-les de línies d'actuació i infraestructura per tal que no es queden despenjades d'aquest procés de convergència. La sensibilització i suport institucional d'iniciatives d'aquest estil sembla que va augmentat, encara que se segueix pensant que seria necessari un major suport polític en algunes comunitats autònomes.

Recentment, una dels seccions de l'ANECA se centra exclusivament en la convergència europea, la qual cosa indica la rellevància d'aquest assumpte i la seua vinculació amb una millora de la qualitat del sistema educatiu.

Així mateix, l'acord de l'Assemblea General de la Conferència de Rectors dels Universitats Espanyoles (CRUE), celebrada el 8 de juliol del 2002, fa una aposta decidida pels principis enunciats en la Declaració de Bolonya i la configuració d'un espai europeu d'educació superior, amb la qual cosa es confirma així mateix la seua adhesió als principis de llibertat acadèmica i autonomia responsable enunciats en la *Magna Charta Universitatum* de 1988.

3. ANTECEDENTS I INICIATIVES DE LA UNIVERSITAT DE VALÈNCIA.

La Universitat de València està interessada a iniciar camins que vagen generant processos de reflexió i debat, de tal forma que abans que vinga l'anunciada convergència en l'espai europeu d'ensenyament superior (EEES) com a cosa donada des de fora, s'hagen iniciat processos de discussió, experiències, estudis i anàlisi en el nostre context institucional tendents a buscar processos de millora en la nostra activitat acadèmica i una incorporació progressiva d'aquests criteris i experiències d'ensenyament-aprenentatge en la nostra institució.

Així, la Universitat de València ja ha desenvolupat algunes experiències i ha adoptat una sèrie d'iniciatives estructurals que pretenen iniciar processos d'informació que generen un canvi cap a una cultura de convergència europea. En el moment actual no és recomanable per a una institució educativa superior quedar-se sense participar en aquest procés de discussió i d'elaboració d'experiències pilot, si el que pretén és integrar-se en una oferta educativa competitiva i de qualitat o, simplement, estar en condicions de poder participar en una sèrie de programes i convocatòries que poguen beneficiar la contemporització de la nostra institució. Algunes d'aquestes iniciatives es comenten a continuació.

3.1. Comité de Qualitat.

Hi ha un compromís institucional –recollit en les línies pressupostàries aprovades per la nostra universitat per a l'exercici 2003– amb la millora de la qualitat i el desenvolupament de programes d'avaluació i millora de la nostra institució.

Així es crea el *Comité de Qualitat* de la universitat, les funcions específiques del qual s'enumeren en les línies pressupostàries esmentades:

- Dirigir i supervisar el programa d'avaluació institucional.
- Supervisar els processos d'acreditació i certificat.
- Establir possibles plans estratègics de qualitat.
- Supervisar el compliment d'estàndards internacionals de qualitat dels programes que permeten la convergència en l'espai comú europeu i en el conjunt de l'àmbit internacional.

En relació amb l'últim punt, en el citat document s'esmenten algunes qüestions, com ara:

- Avançar en la configuració i concepte de màster europeu, molt diferent de l'actual, atesa la nova estructura de titulacions en el context europeu i recuperar el protagonisme de les universitats en la formació de postgrau.
- Encoratjar a preparar-se per a la imminent reforma de plans d'estudis, molt més radical, que revolucionarà els hàbits dels sistemes docents dels professors i de l'aprenentatge dels estudiants.

En definitiva, “la comunitat universitària de la Universitat de València necessita preparar-se amb bastant antelació, disposar de tota la informació que es genere en diferents institucions, conèixer experiències que es porten a terme amb titulacions en unes altres universitats, participar en les xarxes internacionals i nacionals en què es discuteix l'estructura futura i les competències professionals de les diferents titulacions i, en general, participar activament en tots els fòrums on es pretén discutir i construir l'espai europeu d'educació superior”.

Fonamentalment, aquest és el sentit de la creació d'aquest comitè.

3.2. Oficina de Convergència Europea (OCE).

Durant el curs 2002-2003 es crea l'*Oficina de Convergència Europea* [http://sestud.uv.es/v/inicio_b.asp?tema=44&nivel=44] que, “integrada en el *Servei d'Estudiants*, aglutina la gestió dels plans d'estudi –que hauran d'orientar-se principalment a la qüestió europea– i l'experiència acumulada en processos d'intercanvi i harmonització europea de membres de la secció de relacions internacionals”.

“Les funcions de l'OCE consistiran principalment en:

- Investigació, recopilació i arxiu d'informació sobre polítiques de convergència en l'espai europeu.
- Generació d'informació i documentació.
- Desenvolupament d'estudis de viabilitat per a l'aplicació de plans pilots.
- Suport tècnic i seguiment de programes pilot.
- Estudis sobre harmonització europea de titulacions.
- Aquesta tasca, complementada amb la que ha de realitzar el Gabinet de Relacions Exteriors permetrà ampliar la presència de la Universitat de València en programes acadèmics europeus”.

“...Així, l'OCE centralitzarà i difondrà tota la informació que es genere en la construcció de l'estructura i el contingut de les diferents titulacions”.

Les anteriors paraules entre cometes, extretes del mateix document de línies pressupostàries, donen una idea de l'impuls polític i la infraestructura que es vol afavorir els pròxims anys en matèria de convergència europea.

3.3. Primeres jornades sobre l'espai europeu d'educació superior.

Els dies 16 i 17 de gener es van celebrar al Jardí Botànic aquestes primeres jornades monogràfiques amb la participació de les personalitats més destacades de l'àmbit nacional en matèria de convergència europea.

Els assumptes que s'hi tractaren van recollir els punts més rellevants relacionats amb la qüestió, que es condensen en el sistema de crèdits ECTS, l'estructura de les titulacions, la certificació i la qualitat.

3.4. Projecte Tuning: grup d'història.

La Universitat de València ha participat des del seu origen en el projecte *Tuning (Tuning Educational Structures in Europe)*, que va sorgir precisament per iniciativa del món universitari, la Universidad de Deusto i la Universidad de Groningen, i en el qual van participar cent una universitats de setze països europeus en set àrees científiques: ciències de l'educació, empresarials, història, geologia, matemàtiques, física i química. En concret, la nostra universitat va participar en el grup pilot d'història.

(<http://www.relint.deusto.es/TUNINGProject/index.htm>)

Bàsicament, el projecte ha desenvolupat les següents línies d'actuació: 1) competències genèriques, 2) competències temàtiques específiques, 3) El ECTS com a sistema

d'acumulació, i 4) una aproximació a l'ensenyament, aprenentatge i avaluació.

És important que especialment els centres estiguen en permanent contacte amb representants de la nostra universitat per a cada una dels titulacions, així com en les xarxes de sinèrgia d'universitats europees i els seus grups (medicina, enginyeria, filologia, etc). Aquesta ha estat una de les finalitats del grup d'història: participar i saber el funcionament del seu grup en altres països, les competències generals i temàtiques que es persegueixen amb les seues titulacions, buscar punts de referència i convergència, etc. Actualment està desenvolupant-se la segona fase del Projecte *Tuning*.

4. ESPECIFICACIONS DE LA PRESENT CONVOCATÒRIA.

4.1. Finalitat i objecte.

La filosofia d'aquest moviment emergent cap a la convergència europea no és esperar passivament el desenvolupament d'esdeveniments o normatives que obliguen a una reforma dels nostres plans d'estudi. Tot al contrari, es pretén generar una reforma protagonitzada per les universitats, basada en iniciatives pilot, estudis i experiències prèvies, etc. Premissa que en certa manera resulta incòmoda si es té en compte l'esforç realitzat per la comunitat universitària amb les últimes reformes de plans d'estudi. No obstant això, és tracta d'incentivar un nou esforç que evite una postergació de la nostra universitat en l'escenari d'aquest nou espai europeu.

Amb tot, queda sempre pendent de resoldre la persistent pregunta sobre els beneficis i l'abast de participar en una convocatòria d'aquest estil. La resposta institucional no és cap altra que donar suport decididament a les iniciatives que sorgisquen amb tot tipus d'assessorament, formació, ajudes tècniques, estudi de propostes de canvis en relació amb la dedicació docent del professorat, etc. Allò que importa és que el previsible canvi siga el menys traumàtic, almenys, en els iniciats en aquestes experiències.

L'objectiu concret d'aquesta convocatòria és donar suport, assessorar i avaluar les iniciatives que sorgisquen en les diferents titulacions sobre activitats de millora i innovació docent en la línia de les recomanacions derivades de la creació d'un espai europeu d'ensenyament superior.

4.2. Destinataris.

Per iniciativa i amb el vistiplau de les CAT corresponents, podran sol·licitar els recursos de suport, assessorament i avaluació per al desenvolupament de programes d'activitats de millora i innovació docent els grups de professors i professores que compartisquen docència en un mateix curs –preferentment primer curs– d'una mateixa titulació (diplomatura o llicenciatura) o programa de doctorat; en aquest cas s'entén que hi haurà flexibilitat per

considerar grup pilot tal experiència. Així mateix, queda oberta la possibilitat d'admetre sol·licituds per a matèries que tinguen una seqüència al llarg de dos cursos acadèmics.

4.3. Modalitat de l'ajuda.

Entre els recursos de suport i ajuda que poguen facilitar la labor dels grups responsables d'activitats de millora i innovació docent hi ha el *reconeixement del* crèdit ECTS en el POD del professor (com a mínim i per a aquesta primera convocatòria amb un valor no inferior a la dedicació actual en crèdits per matèria), l'assessorament i formació en metodologia didàctica i metodologia avaluativa així com l'atenció a necessitats derivades de la implantació de les noves tecnologies en la docència i tutorització d'estudiants.

4.4. Documentació que presentar.

Les **sol·licituds** les presentaran els grups de professors; s'ajustaran al model adjunt ([annex 1](#)), i hi haurà de constar la data d'aprovació dels consells de departament corresponents i el vistiplau de la CAT en qüestió.

Cada projecte d'innovació serà coordinat per un/a professor/a del grup que el presenta.

Juntament amb la sol·licitud caldrà presentar: a) el **projecte** de l'activitat d'innovació segons les orientacions recollides en aquesta convocatòria i amb l'extensió que es considere oportuna; b) les **guies docents inicials** correctament emplenades segons el model que consta en la pàgina web de l'Oficina de Convergència Europea (http://sestud.uv.es/v/inicio_b.asp?tema=44&nivel=44).

4.5. Presentació de sol·licituds.

Les sol·licituds s'adreçaran al vicerector d'Estudis i Organització Acadèmica i es podran presentar en qualsevol oficina del registre de la nostra universitat. El termini de presentació acaba el 31 de març de 2003.

4.6. Procediment i condicions.

Ateses les propostes presentades, el Comitè de Qualitat de la Universitat de València valorarà i aprovarà les propostes que es considere.

En la selecció dels projectes presentats s'empraran els següents criteris:

- a) El compliment dels requisits formals.
- b) L'adequació a la finalitat de la convocatòria.
- c) La concreció dels mètodes i recursos que es proposen emprar i, en particular, l'adequació en la proposta a les característiques de la titulació en què s'enquadra el projecte.

- d) La viabilitat del projecte d'innovació.
- e) La possibilitat de consolidació i transferència de la innovació.
- f) La seua continuïtat i permanència temporal.
- g) L'amplitud de l'àmbit d'aplicació i el caràcter interdisciplinar de la innovació.

4.7. Característiques de les activitats de millora i innovació.

Les noves tendències de l'educació superior a Europa proposen, entre altres coses, un canvi dels models de formació centrat fonamentalment en el treball i aprenentatge de l'estudiant i el foment del desenvolupament de competències que li possibiliten per a un aprenentatge continu al llarg de la vida i una adaptació a la varietat i pluralitat cultural del nostre espai europeu.

Tot projecte d'innovació s'ha de basar en les orientacions derivades de la creació d'un espai europeu per a l'educació superior. En tot cas, els projectes d'innovació han de ser viables, realistes i coherents amb les característiques pròpies de l'àmbit on s'han de desenvolupar (nombre d'estudiants, recursos personals, etc).

Les àrees primordials d'intervenció són:

1. La flexibilització del crèdit i adaptació al ECTS, basat en el volum de treball de l'estudiant i en el seu procés d'aprenentatge.
2. L'adaptació de metodologies docents i d'objectius formatius.
3. Tutories curriculars i atenció personalitzada.
4. Avaluació d'estudiants.
5. Noves tecnologies aplicades als processos d'ensenyament-aprenentatge.
6. La preparació de nous materials didàctics d'assignatures, guies didàctiques, etc.

4.8 Seguiment i suport tècnic.

El Comitè de Qualitat i l'Oficina de Convergència Europea de la Universitat de València es comprometen a realitzar el seguiment de cada projecte seleccionat de forma que es puguin facilitar els mitjans tècnics i recursos necessaris per a la seua realització, tot això a través del Servei de Formació Permanent (SFP), en l'àmbit de l'assessorament, i del Gabinet d'Avaluació i Diagnòstic Educatiu (GADE), en l'àmbit del seguiment i avaluació.

5. ANNEX 1. MODEL DE SOL·LICITUD.

CONVOCATÒRIA PER AL DESENVOLUPAMENT D'EXPERIÈNCIES D'INNOVACIÓ EDUCATIVA EN EL CONTEXT DE LA CONVERGÈNCIA EUROPEA (IE-CE) PER AL CURS ACADÈMIC 2003-2004.

Reunida la CAT d'/de:.....

el dia.....s'acorda donar un informe favorableme sobre el projecte d'innovació educativa presentat pels professors i professores:

<i>Nom del professor</i>	<i>Assignatura</i>	<i>Data aprovació pel Consell de Departament</i>		<i>Signatura</i>
*				

* *Professor coordinador del projecte*

Per tot això, el grup de professors que s'ha indicat sol·licita la concessió de l'esmentat projecte titulat: _____, les **guies docents** inicials i **projecte** del qual s'adjunten.

València, ... d ... de 2003.

Vist-i-plau

El president de la CAT

El/la professor/a coordinador/a

EXCM. VICERECTOR D'ESTUDIS I ORGANITZACIÓ ACADÈMICA DE LA UNIVERSITAT DE VALÈNCIA

6. ANNEX 2. ALGUNS ENLLAÇOS D'INTERÈS RELACIONATS AMB LA CONVERGÈNCIA EUROPEA, ACREDITACIÓ, ETC.

http://sestud.uv.es/v/inicio_b.asp?tema=44&nivel=44)

<http://www.unizar.es/ees>

www.unileon.es/internacional/modelos/conv.ppt

<http://www.relint.deusto.es/TUNINGProject/index.htm>

<http://europa.eu.int/comm/education/tuning.htm>

<http://let.rug.nl/TuningProject>

www.ees.ua.es/conferencias/eurobach_alicante.pdf

<http://www.bologna-berlin2003.de>

<http://unige.ch/eua>

<http://esib.org>

<http://crue.org>

<http://ucm.es/info/vestud/Convergencia/Convergencia.htm>

<http://www.enqa.net>

<http://europa.eu.int/comm/education/socrates/ects.html>

<http://www.jointquality.org>

<http://odin.dep.no/ufd/norsk/aktuelt/presse/045071-070032/index-dok000-b-n-a.html>

<http://www.zeva.uni-hannover.de>